

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

COĞRAFYA DERGİSİ

Sayı 28, Sayfa 36-54, İstanbul, 2014

Basılı Nüsha ISSN No: 1302-7212

Elektronik Nüsha ISSN No: 1305-2128

ZİRAAT COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: BEKİLLİ'DE (DENİZLİ) BAĞCILIK

A Investigation of Agriculture for Geography: Viniculture In Bekilli (DENİZLİ)

Yrd. Doç. Dr. Erol KAPLUHAN

Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

ekapluhan@hotmail.com

Alındığı tarih: 16 Ocak 2014 Kabul tarihi: 26 Haziran 2014

Özet

Bekilli, Ege Bölgesi'nin Denizli Yöresi'nde (Büyük Menderes Ovası- Yukarı kesim) yer almaktadır. Doğal şartların uygun olması nedeniyle bağcılık yöre halkının uzun yıllardan beri önemli geçim kaynağı olmuştur. Üzüm sofralık tüketimi yanında (kuru ve yaş olarak) sanayide kullanılan (şarap, sirke, pekmez yapımında) besin değeri yüksek bir meyvedir. Dünya ve Türkiye ölçeğinde tütün üretim politikalarında meydana gelen değişimlerden doğrudan etkilenen Bekilli ilçesi belde ve köyleri, Ege Bölgesi'nin en kaliteli tütünlerinin üretildiği merkezlerden biri olmasının yanı sıra önemli bir bağcılık merkezi iken tütüncülük kademeli olarak önemini yitirmiş, yerine bağcılık tekrar önem kazanmıştır. İlçede, son yıllarda tütün tarımı yapılan araziler büyük ölçüde kekik ve bağ yetiştirilen alanlara dönüştürülmektedir. Bu tarımsal ürün değişimi, ilçenin tarım ekonomisinde dikkat çekici değişimlere yol açmaktadır. Çalışmalar sonucunda bağ alanları genişlemiş ve üretimde önemli artışlar olmuştur. Üretimdeki artışlar beraberinde bağcılığa dayalı atölye tipi imalat sektörünü ortaya çıkarmış, böylece bağcılığın ekonomik önemi artarak hâkim ekonomik fonksiyon durumuna gelmiştir. Buna rağmen bağcılık tümüyle geleneksel işletme yöntemlerinden kurtulamamıştır. Başta verim düşüklüğü ve pazarlama olmak üzere halen çözüm bekleyen önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Yeterli bir ekonomik refah düzeyi sağlayamadığından halk İzmir, Manisa ve Denizli gibi yakın şehirlere göç etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağcılık, Üzüm, İklim, Üretim, Bekilli

Abstract

Bekilli is situated in Denizli vicinity of Aegean region (Big Meander Plain-up cut) located. Because of the appropriate natural conditions, viniculture has been an important means of living for the community for a long time. Besides its table consumption (as being dry and wet), grape is a high nutritional value fruit also used in industry (in making wine, vinegar and pectin). Bekilli district towns and villages, which are directly affected by the change in policy of scale production of tobacco in the world and Turkey, were once the center of

viniculture in the Aegean region where best quality tobaccos were also produced. However, tobacco production has gradually lost its importance and instead viniculture has gained importance again. In recent years, the lands where tobacco cultivation took place were converted to fields for growing thyme and bond to a large extent. This exchange of agricultural products has resulted in highly important changes in the county's agricultural economy. After the works, vineyard areas have been expanded and significant increases have occurred in production. The increases in production introduced viniculture-based workshop-type manufacturing sector, and thus economic significance of viniculture increased and it became the dominant economic function. However, viniculture could neither leave traditional operating methods entirely nor could provide a sufficient economic prosperity for the public of district. Viniculture is facing significant problems primarily reduction in output, then marketing and storage which are still waiting for solutions. Since people can't enhance their level of welfare, they still emigrate to nearby cities like İzmir, Manisa and Denizli

Keywords: *Viniculture, Grape, Climate, Production, Bekilli*

I. Giriş

Bağcılık tarımın en önemli kollarından biridir. Bunun içindir ki, bugün yurdumuzda hububat tarımından sonra kültüre alınan bitkiler içinde bağ önemli bir yere sahiptir. 2012 yılı itibariyle bağ alanlarının toplam miktarı 462.296 hektardır. Toplam tarım alanlarının % 1.94'ünde bağcılık yapılmakta olup, bu miktar tüm bahçe bitkileri tarımına ayrılan alanın % 16'sı kadardır (TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012: 132).

Kuzey yarım küresinde bağcılık 10 ile 52 derece kuzey paralel daireleri arasında yapıldığına ve Türkiye 36 ile 42 dereceleri arasında bulunduğuna göre ülkemizin doğal şartları bakımından bağcılık için optimum olanaklara sahiptir (Oraman, 1965). Yaklaşık 7500 yıl önce Anadolu da kültüre alınan asma, daima tarımsal yapı içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bununla birlikte, her zaman insanımızın toplumsal ve ekonomik yaşamında önemli katkılarda bulunmuştur (Ergenoğlu & Tangolar, 2000).

Bekilli, Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde Denizli Yöresinde Denizli iline bağlı bir ilçedir. Bekilli ilçesi Denizli ilinin kuzeyinde yer almaktadır. Bekilli ilçe merkezinin Denizli il merkezine uzaklığı 86 km. iken sınır komşusu olan Uşak il merkezine uzaklığı ise 83 km. mesafededir. İlçenin kuzeyinde Uşak ilinin Karahallı ilçesi, güneyinde Denizli ilinin Çal ilçesi, batısında Uşak ilinin Ulubey ilçesi, doğusunda ise Denizli ilinin Çivril ilçesi yer almaktadır (Harita 1). Yüzölçümü 247 km² (göl alanları hariç) olan ilçenin, rakımı 850 m'dir (Kaplukan, 2013: 195). Etrafı tepelerle çevrilidir. İlçenin güneyinde Asar (Hisar) Tepesi (957m.), Kuzeyinde Aslankara Tepesi, Batısında Hocalı Tepesi (932 m.), Doğusunda Uzunçalı ve Zıntı Tepesi (894m.), Güneybatıda Tatar Tepesi (908 m.) bulunmaktadır. Bekilli ve köylerinin arazisi engebelik bir yapıya sahiptir. İlçenin tarıma elverişli, düz arazi kesimi, Çoğuşlu, Yeşiloba Köyleri ile Kutlubey Kasabası arasında bulunan "Medele Ovası"dır. İlçenin rakımı 825 m'dir. Bekilli ilçe merkezinin 5 km. güneyinden Büyük Menderes Irmağı geçmektedir. Irmağın aktığı vadinin derin ve sarp olması dolayı sulamada yararlanılamamaktadır.

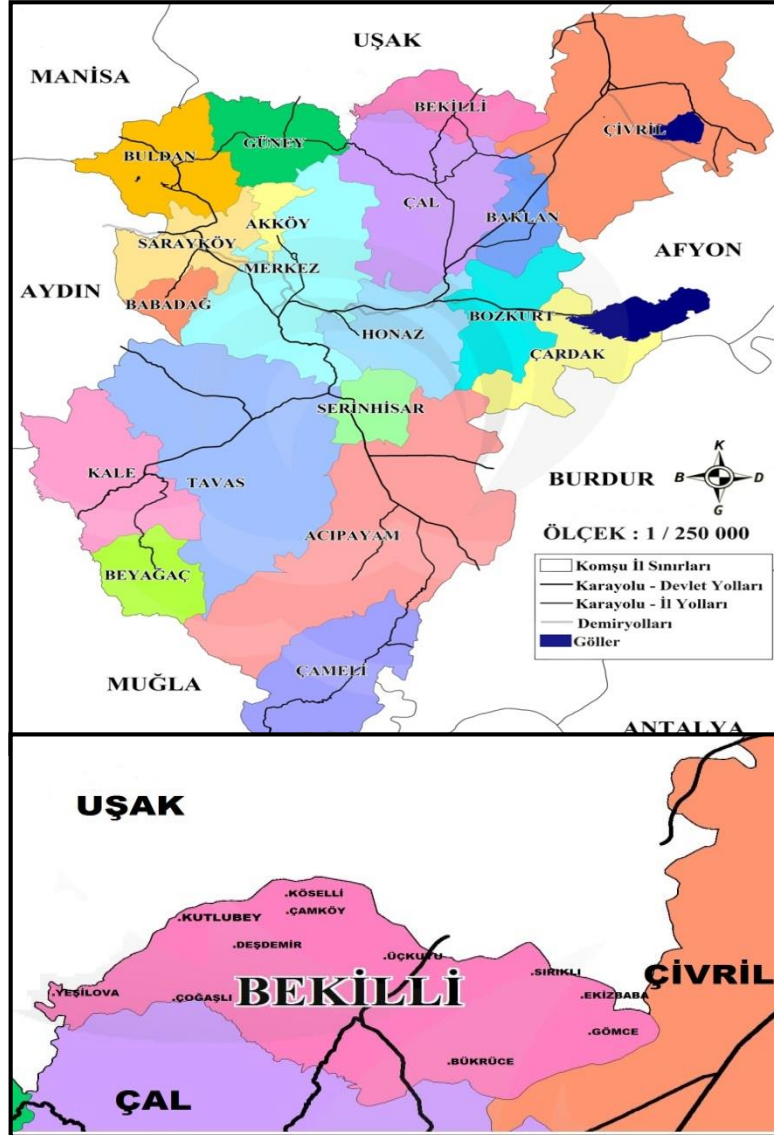
Bekilli de ilk yerleşmenin ne zaman olduğu tam bilinmemekle birlikte 1211 ile 1243 yılları arasında yerleşmelerin olduğuna dair kuvvetli işaretler bulunmaktadır. Bekilli ve çevresinde sırasıyla Hititlerin Frigyalıların, Lidyalıların, Romalılar Bizanslılar Selçuklular ve Osmanlıların hâkimiyet kurdukları görülür.

Bölge 1176 Miryakefalon Savaşı'ndan sonra Süleyman Şah'ın uç beylerinden Yahya ve Bekir Beyler tarafından Türk egemenliğine katılmıştır. Bundan dolayı ilçenin bir mahallesi Yahyalar adını almıştır, Bekir Bey'in adı da ilçeye verilerek, Bekirli denilmiş ve daha sonra ilçenin adı halk arasında Bekilli olarak söylene gelmiştir. Bekilli, Osmanlılar döneminde önce Afyonkarahisar Sancağı'na bağlı bir köy iken daha sonrada İzmir ve Denizli illerine bağlanmıştır. 1910 yılında da bucak olarak Denizli ili Çal ilçesine bağlı kalmış 1987'de çıkarılan 3392 sayılı kanun ile ilçe olmuş ve 09.08.1988 tarihinde teşkilatlanmasını tamamlamıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında, İzmir'in işgalinden iki ay sonra, Bekilli de işgal

edilmiş ve toplam 18 aylık bir işgalden sonra, 30 Ağustos 1922 günü bağımsızlığına kavuşmuştur.

Bekilli coğrafi konum olarak deniz ikliminin, karasal iklime geçiş yaptığı bir noktadadır. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı olan bir iklime sahiptir. Yağışlar genellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında görülmektedir. Sıcaklıklar ortalama en düşük -15 oC ve en fazla +38 oC civarında seyrederek. Kış aylarında zaman zaman kar yağışı görülmektedir.

Uzun yıllar Çal ilçesine bağlı bir bucak olan Bekilli, 1987 yılında çıkarılan 3392 Sayılı Kanun ile ilçe statüsüne kavuşmuştur. İlçe merkezinde Bahçeli, Yaylalı ve Yeni Mahalle olmak üzere 3 mahalle ilçeye bağlı 11 köy ve 1 belde bulunmaktadır.

Şekil 1: Bekilli İlçesi'nin Lokasyon Haritası

Figure 1: Location Map of The Town of Bekilli.

Kaynak: Kapluhan, 2013: 197

İlçede bitkisel üretimin büyük kısmını meyvecilik oluşturmaktadır. İlçede üretilen başlıca meyve üzümdür. Çalışma sahasında sofralık çekirdekli ve çekirdeksiz, kurutmalık çekirdekli ve çekirdeksiz ve şaraplık olmak üzere 34.320 dekarlık alanda üzüm üretimi yapılmaktadır. İlçe ekonomisinin de temelini oluşturan sektörlerden biri olan şarap üretimine hammadde sağlayan şaraplık üzümün toplu meyveliklerin alanı içindeki payı ise

% 47'dir. İlçede üzüm üretimini sırasıyla kekik ve ceviz üretimi takip etmektedir (Kıyak v.d., 2011: 3).

Bağcılık ve şarap sektörü ilçe ekonomisinin lokomotif sektörlerindedir. Tarihinden gelen bağcılık ve şarap üretimi kültürü ilçede istihdam ve gelir kaynağı açısından büyük önem taşımaktadır. İlçe merkezinde 8, Yeşiloba Köyü'nde 1, Çoğuşlı Köyü'nde 1 ve Gömce Köyü'nde 1 adet olmak üzere 11 adet şarap imalathanesi bulunmaktadır. Üretilen şaraplar ülke pazarına sunulmakla birlikte bazı firmalar ürünlerini ihraç etmektedir. İlçede şarap imalatının yanında 4 adet sirke ve 2 adet pekmez imalathanesi de bulunmaktadır (Kaplukan, 2013: 201).

II. Doğal Çevre Faktörlerinin Bağcılık Faaliyetlerine Etkileri

Ziraat hayatını etkileyen ve şekillendiren coğrafi özellikler öncelikle iklim, topografya, toprak özellikleri ve su kaynaklarıdır. Bu unsurların oluşturduğu şartlar, bölgelerin tarımsal çeşitliliğini ve verimini doğrudan etkiler. İklimin tarım faaliyetleri üzerindeki etkisi oldukça belirgindir. Bir bölgedeki sıcaklık ve yağış şartları, yağış düzeni ile buharlaşma, tarım ürünlerinin verimliliklerini tür çeşitliliklerini, olgunlaşma sürelerini ve dağılımlarını büyük oranda etkiler (Doğan, 2008: 93).

Bağ tesis edilecek arazinin seçiminde öncelikle iklim, toprak, mevki, yön ile kültür durumu üzerinde önemle durmak gerekir. Bu konuda bölgenin çok yıllık meteorolojik kayıtlarını inceleyerek, bunların asmanın isteklerine uygun olup olmadığını araştırmak, sınırlayıcı uç değerleri dikkate almak başlangıç kabul edilebilir. Bu kayıtlar sıcaklık, güneşlenme, yağış ve hava nemi, don ve rüzgâr değerleri ile bunların yıl içindeki değişimleridir (Göktaş, 2008: 2).

Asma, gelişme devresi oldukça uzun olan bir bitkidir. Bu dönemde iklimik faktörler son derece önemlidir. Özellikle sıcaklık, yağış, bağıl nem, rüzgâr ve güneşlenme bitkinin gelişimini yakından etkiler. Kış mevsimindeki bol yağışlar ve ilkbahar mevsimindeki olumlu hava şartları bağlarda verimi artırır (Fletcher v.d., 2007: 7). Günlük sıcaklık ortalaması +10° C'nin üzerine ulaştığında gelişme başlar ve Sonbaharda sıcaklık bu değer altına düşüncüye kadar gelişmesini sürdürür (Göktaş, 2008: 2). Bağcılıkta kurutmalık ve sofralık üzüm çeşitlerinin iklim istekleri farklıdır.

Kurutmalık üzüm iklimik şartlar açısından daha seçici bir özelliğe sahiptir. Bu türün yetiştirildiği bölgelerde ilkbahar mevsiminde ortalama sıcaklıklar 10° C'nin üzerinde olmalı, don olayı görülmemeli ve kış mevsimindeki ortalama sıcaklıklar -10° C'nin altına inmemelidir (Tanoğlu, 1968: 207, 210). Şaraplık ve sofralık asma türlerinde ise yıllık ortalama sıcaklıklar 10° C olmakla birlikte en düşük sıcaklıkların -30° C'yi bulması önemli bir sorun teşkil etmez (Doğanay, 1992: 269, 270). Olgunlaşma döneminde hava sıcak ve kuru olmalıdır. İlkbahar mevsiminde ortalama sıcaklık 14,7° C'dir. Bu değer taze sürgünlerin gelişimi açısından önemlidir. Mart ayında 10,0° C olan ortalama sıcaklıklar düzenli bir artış göstererek Nisan'da 14,6° C'ye ve Mayıs'ta 19,6° C'ye yükselir (Tablo 1). Yaz mevsimindeki 26,3° C'lik ortalama sıcaklık meyvenin gelişimini sağlar. Hasat döneminde ortalama sıcaklık 24,6° C'dir (Ağustos 26,9° C, Eylül 22,4° C). Eylül ayından itibaren sıcaklıklar azalmaya başlar. Ekim ayı sıcaklık ortalaması 16,8° C'ye düşer. Sıcaklık değerlerindeki azalma hasadı hızlandırır. Düşük sıcaklık ortalaması Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında üzümün olgunlaşmasını, ilkbahar mevsiminde sürgün gelişimi, çiçeklenme ve yapraklanmayı etkiler (Kadıoğlu, 2008: 146). Sonbahar mevsiminde düşük sıcaklık ortalaması 11,9° C'dir. Ağustos ayında 19,6° C olan ortalama düşük sıcaklık Eylül'de 15,7° C'ye ve Ekim'de 11,3° C'ye iner. İlkbaharda düşük sıcaklık ortalaması 13,1° C'dir. Bu değer Mart'ta 5,1° C, Nisan'da 9,0° C ve Mayıs'ta 13,1° C'dir (Tablo 1). İlkbahar mevsimindeki düşük değerler nedeniyle çiçeklenme Haziran ayına sarkar.

Çalışma sahasında minimum sıcaklıkların yıllık dağılışı incelendiğinde en düşük değerlerin -15° C'nin altına inmediği görülür. Nitekim 1960 - 2012 yılları arasında en düşük değer -11,4° C ile 1965 yılı Şubat ayında kaydedilmiştir. Ayrıca 1964 yılı Ocak (-10,5° C) ve 1967 yılı Aralık (-10,4° C) ayları sıcaklığın en düşük değerler gösterdiği tarihler olarak kayda geçmiştir (Tablo 1).

İlkbahar mevsimindeki minimum sıcaklık değerleri bağlara zarar verir. Vejetatif faaliyetlerin başlangıç dönemi olduğundan düşük sıcaklıklar taze sürgün ve yaprakların donmasına yol açar. Nisan 1997'de ölçülen $-2,0^{\circ}$ C'lik sıcaklık rasat süresince ilkbahar mevsiminde görülen en düşük değerdir. Minimum sıcaklıklar Nisan 1997'de $-2,0^{\circ}$ C ve Mayıs 2010'da $2,7^{\circ}$ C olmuştur (www.mgm.gov.tr, 2013). Maksimum sıcaklıklar ilkbahar ve yaz mevsiminde vejetatif faaliyetleri ve çiçeklenmeyi olumsuz etkiler. İlkbahar mevsiminde görülen yüksek sıcaklıklar taze sürgün ve gözeneklerin gelişimini geciktirir. Rasat süresince (1960-2012) ilkbahar mevsimindeki maksimum sıcaklık $38,4^{\circ}$ C'dir. Yaz mevsiminde ölçülen maksimum sıcaklıklar Temmuz 2007'de $43,9^{\circ}$ C, Ağustos 2007'de $44,4^{\circ}$ C ve Haziran 2007'da $42,4^{\circ}$ C'dir (www.mgm.gov.tr, 2013). Bu mevsimdeki yüksek sıcaklıklar bitkinin su ihtiyacını artırır. Ağustos ve Eylül aylarındaki yüksek sıcaklıklar meyvelerin irileşmesini engelleyerek verimi düşürür.

Bol ışık; asma gelişmesi, fotosentez ve tanedeki renk oluşumu için gerekli olduğundan güneş ışınlarının daha dik geldiği güney veya güneybatı yönlerine meyilli yerlerde dikilen bağlar güneşten daha fazla yararlanırlar. Çabuk ısınan ve sıcak olan böyle mevkilerde üzüm kalitesi daha iyi olur. Genel olarak asmanın bir vejetasyon periyodunda 1300 saatlik güneşlenmeye ihtiyacı vardır (Göktaş, 2008: 3).

Tablo 1: Denizli 1960 – 2012 Yılları Arası Sıcaklık, Güneşlenme ve Yağış Değerleri
Table 1: Denizli 1960 - 2012 Year Between Temperature, Insolation and Precipitation Values.

DENİZLİ	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AGUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
Ortalama Sıcaklık (°C)	5.8	6.9	10.0	14.6	19.7	24.7	27.4	26.9	22.4	16.8	11.4	7.6
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	10.5	11.9	15.8	20.6	26.2	31.3	34.4	34.3	29.9	23.7	17.2	12.1
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	2.1	2.8	5.1	9.0	13.1	17.3	20.0	19.6	15.7	11.3	6.9	4.0
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3.5	4.3	5.4	6.6	9.1	11.1	11.6	11.0	9.2	6.5	5.0	3.3
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11.5	11.2	11.0	10.5	8.7	4.6	2.0	1.7	2.9	5.9	7.7	12.5
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (kg/m ²)	86.5	77.3	63.4	55.5	41.4	22.7	14.4	8.4	12.8	35.1	57.3	93.0
En Yüksek Sıcaklık (°C) 44.4: 15.08.2007	22.6	25.9	30.8	35.8	37.0	42.4	43.9	44.4	41.6	34.4	29.3	26.6
En Düşük Sıcaklık (°C) -11.4: 09.02.1965	-10.5	-11.4	-7.0	-2.0	2.7	7.9	12.6	11.6	6.6	-0.8	-4.5	-10.4

Kaynak: <http://www.mgm.gov.tr>, 2013.

Asma bitkisi yeterli gelişmeyi sağlamak ve üzüm tanelerinde şeker birikimini gerçekleştirmek için bol miktarda güneş ışığına ihtiyaç duyar. Güneşlenme süresi verim, kalite ve olgunlaşmayı yakından etkiler. Hastalık kontrolünü kolaylaştırır (Kadioğlu, 2008: 147). Yörede ilkbahar mevsiminin başlarından itibaren günlük ortalama güneşlenme süresi düzenli olarak artar. Nitekim Mart ayında günlük ortalama 5 saat 4 dakika olan bu süre, Nisan'da 6 saat 6 dakikaya ve Mayıs'ta 9 saat 1 dakikaya ulaşır. Yaz mevsiminde günlük ortalama güneşlenme süresi 11 saat 2 dakikadır. En uzun güneşlenme süresi Temmuz ayında (günlük ortalama 11 saat 6 dakika.) görülür. Bu ayda olgunlaşma hızlanır. Hasat mevsiminin başladığı Ağustos ayından itibaren güneşlenme süresi (günlük ortalama 11 saat

) azalarak Eylül'de 9 saat 2 dakikaya ve Ekim'de 6 saat 5 dakikaya düşer. Ancak bu düşüş olgunlaşmayı etkileyecek boyutta değildir.

Asma kuraklığa dayanıklı bir bitki olduğundan bağcılık tarımı daha çok kurak bölgelerde yapılır. Bununla birlikte yıllık ortalama yağış miktarı 500 mm ve üzerinde olan bölgelerde ideal bir gelişme gösterir (Doğanay, 1992: 270). Ancak yağışın genelde kış mevsiminde düştüğü, ilkbahar ve yaz mevsiminin kurak geçtiği bölgelerde sulama gereklidir. Özellikle Ege Bölgesi'ndeki taban arazilerde bulunan çekirdeksiz üzüm bağlarında kaliteli ve yüksek verim alabilmek için bağlar zaman zaman sulanma yapılmalıdır (Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, 2001: 76). Yağışların ilkbahar sonu veya yaz başlarında düşmesi döllemeyi olumsuz etkilemekte ve hastalıklarla mücadeleyi güçleştirmektedir. Meyvenin olgunlaşma dönemindeki yağışlar hastalıkları artırarak hasadı geciktirir. Hasat dönemine yakın zamanlarda meydana gelen yağışlar verim ve kaliteyi düşürür (Boyer, 1998: 48). Hızlı gelişme devresi olan Mayıs-Haziran aylarıyla, salkımlara alaca¹ düşme zamanında (yaz ortası) kök bölgesinde yeterli su bulunmadığı hallerde asmanın gelişmesi yavaşlar, yaprakları pörsür ve renkleri solar. Salkımlardaki taneler yeterli iriliğe kavuşamaz. Bağlar üzümleri besleyecek yeterli su bulamadığı için salkımları dökmeye başlar. Renkleri matlaşır, üzerlerinde güneş yanıkları artar. Böyle durumlarda sulama yapılmalıdır.

Yörede 551,1 mm olan yıllık ortalama yağışın % 39,4'ü kışın (217,2 mm), % 21,1'si ilkbaharda (116,5 mm), % 6,8'i yazın (37,5 mm) ve % 32,6'ü sonbaharda (179,9 mm) düşer (Tablo 2). En fazla yağış kış mevsiminde düşer. Yaz mevsimindeki düşük yağış miktarı nedeniyle asma bitkisinde gelişme yavaşlar ve yapraklar renk değiştirir. Bitkinin su ihtiyacı arttığından sulamaya ihtiyaç duyulur. Özellikle kuru üzüm yetiştiriciliği yapılan bağlarda susuzluğun etkileri daha belirgindir. İlkbahar sonları ve yaz başlarındaki fazla yağışlar döllemeyi engelleyerek hastalıkları tetikler. Mayıs ayında 41,4 mm olan aylık ortalama yağışlar Haziran'da 22,7 mm düşer (Tablo 1). Ancak topraktaki su birikimi Haziran'da bitkinin su ihtiyacını karşılamak için yeterlidir. Temmuz ayındaki yağışlar (14,4 mm) topraktaki suyun da azalmasıyla bitki için kritik eşiktedir. Ağustos ve Eylül ayları hasat dönemi olduğundan yağışlara duyulan ihtiyaç azalır. Hasadın yoğunlaştığı Eylül ayında ortalama yağış 12,8 mm'dir. Bu aydan sonra yağışlar tekrar artmaya başlar ve Ekim'de 35,1 mm'ye çıkar. Maksimum yağışlar ilkbaharda taze sürgünlerde ve hasat döneminde salkımlarda fiziki tahribat yapar. Özellikle olgunlaşma dönemindeki salkımlarda taneler dökülerek verimde azalma meydana gelir. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre (1970-2010) aylık maksimum yağışlar ilkbahar mevsiminde 63,6 mm'ye (Mayıs), yazın 53,2 mm'ye (Temmuz) ve sonbaharda 67,5 mm'ye (Ekim) çıkmıştır.

Tablo 2: Bekilli'de Bağcılık Tarımı Açısından Gerekli Bazı Yağış Değerlerinin Yıllık Seyri
Table 2: Bekilli Necessary for the Viniculture Agriculture Annual Process Some Precipitation Values.

¹ Alaca: Üzümlerin olgunlaşmaya başlayarak tatlanmasıyla üzüm tanelerinde görülen siyah benekler için bağcılıkla uğraşan halk arasında "üzümlere alaca düştü" deyimi kullanılmaktadır.

Ortalama Yağış Periyodu	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık Toplam (mm)
1970-2010 Normali	76.3	77.4	63.5	55.2	37	24.3	16.8	9.2	11.5	35.8	62.2	81.9	551.1

Kaynak: <http://www.mgm.gov.tr>, 2013.

Bağcılık faaliyetlerinde yağışlı gün sayısı da önemli rol oynamaktadır. Vejetatif faaliyetlerin yoğunlaştığı ilkbahar mevsiminde kurak geçen yıllar hariç sulamaya ihtiyaç duyulmaz. Bitki su ihtiyacını yağışlardan karşılar. Mart'ta 11,0, Nisan'da 10,5 ve Mayıs'ta 8,7 gün yağışlıdır (Tablo 1). Haziran ayından itibaren yağışlı gün sayısı azalır. Ancak Mayıs ayındaki yağışlarla toprakta biriktiğinden Haziran'da bitki için gerekli su toprakta vardır. Yaz mevsimindeki yağışlı gün sayısı toplamı 7,9'dur. Ağustos yağışlı gün sayısının en az olduğu (1,7 gün) aydır. Temmuz ve Ağustos aylarında topraktaki su iyice azalır. Kurak geçen yıllarda sulama yapılamayan bağlarda verim azalır ve hasat erken başlar. Hasat döneminde yağışlı gün sayısının azlığı verim ve kalite üzerinde önemli bir etki yapmaz.

Tarla sulamalarında kullanılan çeşitli yöntemler vardır. Bunlar, ana hatlarıyla yüzey sulama yöntemleri (salma sulama, göllendirme, karık sulama, uzun tava sulama) ve basınçlı sulama yöntemleri (yağmurlama, damla sulama) olarak iki kısma ayrılmaktadır. Basınçlı sulama yöntemlerinin başında damla sulama gelmektedir (Bayartan, 2001: 141). Suyun önemli denecek derecede randımanlı kullanımının söz konusu olduğu damla sulama yöntemi kurak geçen mevsimlerde bağların sulanmasında kullanıldığı takdirde kaliteli ve yüksek ürün artışı elde edilecektir.

Üzüm yetiştiriciliği yapılan bölgelerde yıllık ortalama bağıl nem % 70'den az olmalıdır (Akpınar & Yiğit, 2006: 53). İlkbahar ve yaz mevsiminde yüksek nisbi nem mantar hastalıklarının ortaya çıkmasına yol açar. Nem oranındaki artış bağlarda çiftçilerin basıra² olarak adlandırdığı küf hastalığına yol açmakta bu da kuru üzüm ve şaraplık üzüm kalitesini düşürerek çiftçilerin verim ve ekonomik kayıplarına yol açmaktadır.

Bağcılığı etkileyen iklim elemanlarından biri de donlu günlerdir. İlkbahar geç ve sonbahar erken donlarının bağlar üzerindeki zararlı etkileri fazladır. İlkbahar mevsiminde bitki topraktan gövdesine bol miktarda su alarak gelişme ve büyüme sürecine girer. Özellikle taze sürgün ve yapraklar bu mevsimde dondan zarar görür. İlkbaharda donlu gün ortalamasının düşük olması bağcılık faaliyetlerini pozitif yönde etkilemektedir. Ancak vejetatif faaliyetler Mart ayı ortalarında başladığı için büyük boyutlu zararlar meydana gelmez. Sonbahar mevsimindeki erken donlar bitki üzerinde yeşil yaprak ve sürgünlerin zarar görmesine yol açar. Ayrıca geç hasat edilen ürünler donma tehlikesiyle karşı karşıya kalır (Kadıoğlu, 2008: 150).

Bağcılığı etkileyen doğal faktörlerden biriside rüzgârdır. Esiş, şiddet ve yönleri ile rüzgârların bağcılık faaliyetleri üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Rüzgârlardan korunmuş yerlerde bağcılık her zaman uygundur. Bağcılık açısından en olumsuz rüzgârlar ilkbaharda kuzeyden gelen, sıcaklığı düşüren ve genç sürgünlerde kırılmalara yol açan bahar rüzgârlarıdır. Yine ilkbaharda esen lodos rüzgârı hastalık (mildiyö ve küllenme) yapıcı etkilere sahiptir. Hasada yakın kuvvetli rüzgârlar özellikle sofralık üzüm yetiştiriciliği yapılan bölgelerde tanelerin yaralanmasına, ürün ve kalite kaybına neden olur (Göktaş, 2008: 3).

² Basıra: Hastalık, bağlarda alt yapraklardan başlayarak taze yaprak ve sürgünlere geçer. Hastalığın bağlardaki görünüşü, yapraklara un serpilmiş gibi beyaz lekeler oluşturur ve gerekli ilaçlama yapılmazsa lekeler zamanla tüm yaprağı kaplar. Bu hastalığa aynı zamanda "Külleme" de denilmektedir. Hastalıklı bağlarda yaprak ve meyve dökümü gerçekleşir (http://www.tarimkutuphanesi.com/ONEMLI_SEBZE_HASTALIKLARI_00445.html, 2014).

Denizli iline ait 31 yıllık rasat döneminde ortalama yıllık rüzgâr hızı 1,2 m/sn'dir. Hızı 3-4 m/sn den fazla olan rüzgârlar genç sürgünlerde kırılmalara neden olur. Üzümün olgunlaşma zamanında esen şiddetli rüzgârlar tane kabuğunu kalınlaştırarak kaliteyi düşürür. Çiçeklenme dönemindeki çok sıcak, kuru ve çok nemli rüzgârlar tozlaşmayı güçleştirerek verimi düşürür. Aşırı nemli rüzgârlar hastalıkların artmasına, bazı üzüm türlerinde meyvenin çürümesine küf hastalığının bağlarda yayılmasına yol açar. Bağların yeşil kısımlarının büyüme dönemi olan Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yapılan yaz budaması ile sürgünlerin uç kısmı alındığından rüzgârların zararlı etkisi azaltılır. Çiftçiler arasında bağ filizleme veya aralama denilen bu işlem üzümlerin olgunlaşmaya başladığı döneme kadar sık sık yapılmaktadır.

Asma farklı toprak türlerine uyum yeteneği yüksek olan bir bitki türü olmakla birlikte tınlı veya kumlu-tınlı topraklarda yüksek verim alınır. Taban suyu yüksek, su tutma kapasitesi fazla, derin ve tuzlu toprakları sevmez. Orta geçirgen topraklarda ideal gelişme gösterir. Zengin topraklar meyve gelişimini olumsuz etkiler (Boyer, 1998: 96-97).

Bağ yetiştirilecek arazilerin seçiminde toprak, iklimden sonra ikinci ana faktördür. Çünkü flokseranın hızlı yayılmasıyla aşılı fidanlarla çalışılan modern bağcılığa geçilmesi sonucu kullanılacak olan Amerikan asma anaçları toprak yönünden oldukça seçicidir. Bağ yetiştirilecek araziye uygun asma seçimi ve uzun süre en yüksek verimin alınması için arazinin çeşitli yer ve derinliklerinden toprak örnekleri alınıp analiz edilmesi, sonuçta buna göre karar verilmesi şarttır (Göktaş, 2008: 4). Asma'nın yetiştiği toprağın en az 60-70 cm. derinlikte olması, bir miktar kireç ve organik madde içermesi gerekir Asma kökleri derine giden bir bitkidir. Bu yüzden yumuşak dokulu topraklardan hoşlanır. Bağlar yazları kurak veya az yağışlı yerlerde en iyi geliştiğinden bağ toprağının derin ve su tutma kapasitesinin yüksek olması istenir. Toprak yapısı köklerin gelişmesine müsait olduktan sonra fakir topraklarda bile yetişir. Yerli asmalar kendi kökleri üzerinde yetiştirildiğinde topraktaki kirece oldukça fazla tolerans gösterirler. (www.bağcılık.gov.tr, 2013).

Bekilli ilçesindeki başlıca toprak grupları Kırmızı Kahverengi Akdeniz, Kahverengi Orman, Kireçsiz Kahverengi Orman, Kolüvyal ve Alüvyal topraklardır. Büyük Menderes Nehri boyunca Alüvyal topraklar yayılış gösterir. Alüvyal topraklar çoğunlukla Büyük Menderes Nehri'nin biriktirdiği alüvyonlardan meydana gelir. İnce bünyeli Alüvyal topraklarda düşey geçirgenlik zayıf, yeraltı suyu boldur (Biricik, 1995: 16). Çoğunlukla sanayi bitkilerinin ekildiği bu topraklar bağcılık için tercih edilmez. Kısa mesafeler dâhilinde aşındırılıp biriktirilen kolüvyal topraklar derin ve iyi drenajlı olup bağcılığa uygundur.

Kalkerli topraklar şaraplık kırmızı üzüm çeşitlerinin sevdiği topraklardır. Ancak bazı Amerikan asma anaçları yetişmez. Humuslu toprakların bağcılık açısından önemi olmamasına rağmen iyi bir bağ toprağında % 5-10 humusun bulunması arzu edilir. Yüzeyden yıkanan CaCO₃ (Kalsiyum karbonat) aşağı kısımlarda birikir. CaCO₃ (Kalsiyum karbonat) birikiminin artması durumunda alkalilik artarak Azot, Fosfor ve Potasyum gibi maddelerin asma bitkisi tarafından alınması zorlaşır. Sulama imkânlarının sınırlı olduğu bu tür kıraç bozkır arazilerdeki bağlar kurak geçen yıllarda sulamaya ihtiyaç duyar. Kireçli ve Kireçsiz Kahverengi Orman toprakları tarıma uygun değildir. Bitki besin maddeleri ve su azlığı nedeniyle bu tür topraklarda bağlar ideal bir gelişme gösteremez. Kırmızı Kahverengi Akdeniz toprakları çoğunlukla üçüncü zamana ait kireç taşlarından oluşmuştur. Bazı yerlerde ana kaya konglomera veya metamorfik kayalardır (Dizdar, 2003: 136).

Asma için en uygun topraklar tınlı topraklardır. Tınlı toprak içinde % 35 – 45 kum, % 35 – 40 silt (mil), % 5 organik madde ve % 10 – 25 oranında kil bulunduran topraklardır (Çelik, 2007). Toprak işleme ile toprağın aktarılması, toprakta hava-su dengesini sağlamak açısından önemlidir. İyi havalanmayan ve yüksek su tutma kapasitesine sahip olan ağır yapılı topraklar genellikle soğuk; kumlu ve iyi işlenmiş tınlı topraklar ise sıcaktır. Zamanında ve doğru şekilde yapılan toprak işleme ile hem hava-su dengesi, hem de toprak sıcaklığı düzenlenmiş olmaktadır. Asmanın kökleri, iyi havalanmayan topraklarda yeterince gelişemediğinden, su ve besin maddesi alımı azalarak, gelişme zayıflamaktadır. Bu tip topraklarda asma kökleri derine gidemediğinden kışın şiddetli donlardan, yazın ise aşırı sıcaklardan zarar görebilir (Göktaş, 2008: 12, 13).

III- Bekilli İlçesinde Bağcılık Faaliyetlerinin Ekonomik Önemi

Bekilli ilçesinde 1955 yılında yapılan kazılarda şehir kalıntıları bulunmuştur. Bu şehrin adı Baküs'tür. Yapılan kazılarda şehre ait şarap küpleri, şarap parçaları bulunmuştur. Şehir halkı şarapçılıkla uğraşmıştır. Baküs şehrinde üretilen şaraplar çok kalitelidir. Burada üretilen şarap önce Efes'e oradan deniz yoluyla Roma'ya götürülüyormuş. İlçede şarapçılık Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar döneminde de devam etmiş, bugünlere kadar gelmiştir (Akar, 2011: 28).

İbn-i Batuta'dan anladığımıza göre bağcılığın tarihi Denizli'de oldukça eski olup, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine de intikal etmiştir. Denizli merkezindeki büyümeye bağlı olarak bağcılık ilçelere kaymış ve daha ziyade Çal ve Buldan'da yapılmıştır. Fakat Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu bağlar Filoksera denilen hastalıktan dolayı harap olmuştu. Karcı bağları da bu hastalıktan etkilenmiş, fakat daha sonra yeniden üretim yapılmaya başlanmıştır. Adı geçen bağlarda yetiştirilen Karcı üzümü diye tabir edilen kalın kabuklu üzüm çeşidini kışın en şiddetli zamanlarında bile Denizli'de bulmak mümkündür. Yerli halk bu üzümleri dizi halinde muhafaza eder ve salkımları kış mevsiminde satarlardı (Kemal, 1927: 49). Cumhuriyetin ilk yıllarında Denizli'de bağcılığı geliştirmek için Denizli merkez ve Çal ilçelerinde iki fidanlık kurulmuştur. Bu fidanlıklarda il topraklarına elverişli Amerikan asma çubukları yetiştirilmiş, yetiştirilen asma çubuklarının bir kısmı köklendirilerek, bir kısmı da köksüz olarak 1928 yılından itibaren halka dağıtılmıştır. Köylünün bağ yetiştireceği topraklar her yıl analiz edilerek toprak cinsine göre asma çubukları dağıtılmıştır. Fakat 1937 yılında fidanlıkta görülen hastalık sebebiyle dağıtım işi ertelenmiş ve uzun yıllar fidan dağıtımını yapılamamıştır.

Tablo 3: 1928 Yılından 1937 Yılına Kadar Denizli Numune Fidanlığı'ndan Halka Parasız Olarak Dağıtılan Fidan Sayıları (Adet).

Table 3: From 1928 until 1937, Denizli Samples From Nursery Seedlings Distributed Gratis Sapling Number (Number).

Yıllar	Dağıtılan köklü çubuk adedi	Dağıtılan meyveli ve meyvesiz ağaç adedi
1928-1929	83.200	-
1929-1930	185.000	-
1930-1931	210.000	-
1931-1932	195.000	-
1932-1933	165.000	25.439
1933-1934	568.920	85.738
1934-1935	500.000	73.510
1935-1936	169.360	62.969
1936-1937	239.100	29.760
Toplam dağıtılan	2.215.580	277.416

Kaynak: T.C. Denizli Valiliği, 1938: 61.

1930 sonrasında yapılan ıslah çalışmaları ile Denizli giderek Türkiye'de bağcılık yapılan başlıca illerden biri haline gelmiştir. Denizli'de Ege'nin ünlü çekirdeksiz üzümünün yanı sıra, çekirdekli üzüm, sofralık ve şaraplık üzüm yetiştirilirdi. En çok yetiştirilen üzüm türleri ise Razaki, Sultani, Çekirdeksiz ve Çalkarası idi. Razaki ve Sultani, sofralık üzümler iken Çalkarası ise hem sofralık, hem de şaraplık olarak kullanılan bir üzüm çeşidiydi. Denizli bağlarında 1940'lı yıllarda yeniden "filoksera" hastalığı görülmüştü 1950'li yıllarda hastalıkla mücadele il genelinde etkili bir şekilde sürdürülemediği ve Denizli bağcılığı bir sarsıntı geçirmişti. Üstelik Amerikan asmasının yüksek oranda kirece dayanamaması da

başka sorunlar yaratmış ve bağlarda bu kez “kloros” hastalığı baş göstermişti (Yurt Ansiklopedisi, 1982: 2157).

Yörede geleneksel yöntemlerle (ekstansif bağcılık) işletilen bağlarda verim düşüktür. Bunun yerine telli terbiye sistemi olarak adlandırılan ve belli aralıklarla dikilen direkler arasında çekilen tellere doğru asmalar uzatılarak yapılan modern bağcılık teşvik edilmelidir. Bu sistemde güneşlenme ve havalanmanın artmasına bağlı olarak hastalıklar azalmakta ve verim artmaktadır.

Elverişli iklim koşulları ve toprak özellikleri sayesinde bağcılık özellikle Bekilli ilçesi ve köylerinde gelişme göstermiş olup, birincil gelir kaynağı konumundadır. Çiftçilerin geçmişten gelen yöntemlerle sınırlı miktarlarda yaptıkları üretim, profesyonel ve büyük şirketlerin bu bölgedeki kaliteli üzümlerden istifade ettikleri, modern üretim tekniklerinin kullanıldığı büyük çapta üretime dönüşmüştür. Firmaların geniş alanlardaki bağlardan topladıkları üzümlerin yanı sıra, yerli üretici de butik şarap üretimi yapmaktadır. Bu bölgede butik şarap üreticiliği gerçek anlamıyla uygulanmaktadır. Yani sınırlı ve kaliteli üretilen üzüm, bölge dışına ve uzak mesafelerde taşıma zorunluluğu olmadan, katkı maddesi eklenmeden ve zarar görmeden bu bölgedeki tesislerde işlenmektedir. Bu sayede kaliteli şaraplar üretilmektedir (Akar, 2011: 25).

Tablo IV: Bekilli İlçesine Bağlı Köylerin Nüfus Sayıları ve Arazi Dağılımları
Table IV: Total population of the villages of Bekilli and Land Distribution.

Köy Adı	Adres Kayıt Sistemine Göre Kayıtlı Nüfus	Susuz Tarım Arazisi (Dekar)	Orman Arazisi (Dekar)	Tarıma Elverişsiz Alan (Dekar)	Çayır ve Mera (Dekar)
Bükrüce	193	6000	4410	16710	788
Çamköy	146	5000	4213	4200	30
Çoğuşlu	344	8000	7793	7500	22
Deşdemir	254	5400	5748	8718	55
Ekizbaba	187	5200	6764	9445	12
Gömce	613	15000	2725	29350	550
Köselli	147	6000	7887	8000	250
Poyrazlı	340	6300	3277	11500	300
Sırıklı	712	9000	1515	3800	250
Üçkuyu	403	5000	12426	26850	200
Yeşiloba	479	15600	6885	21250	207

Kaynak: http://www.bekilli.gov.tr/default_b0.aspx?content=201, 2013.

Bekilli ilçesine bağlı 11 köy bulunmaktadır (Tablo IV). Genel olarak engebeli bir arazi yapısına sahip olan ilçe, tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahiptir. İlçede özellikle üzüm yetiştiriciliği ön plana çıkmakta, bu bağlamda ilçenin geçim kaynakları arasında bağcılık önemli bir konumda bulunmaktadır. Bağcılıkla birlikte şarap üretiminin de geliştiği ilçe Denizli'de şarapçılıkla ön plan çıkan başlıca ilçeler arasında yer almaktadır (GEKA, 2009: 7).

Bekilli'de 2011 yılında üzüm üretimiyle Denizli ilindeki üzüm üretiminin (413.169 Ton) % 6,1'ini (25.474 ton), Türkiye üretiminin (4.296.351 ton) % 0,6'sını karşılamıştır (TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012). Üzüm üretiminde verim toprak yapısına, sulamaya, hava şartlarına, asma türüne, bakım ve budama çalışmalarına göre değişir. Çiçek açma döneminde bazı yıllar etkili olan soğuk rüzgârlar (Özav, 1995: 178), kuraklık, geç ilkbahar donları ve doğal afetler verimi azaltır. Nitekim 2005 yılında 44.920 hektar alandan 302.615 ton olan üretim, 2007 yılında bağ alanları 46.070 hektara yükselmesine rağmen üretim 245.630 tona düşmüştür. Hava ve diğer şartların uygun olması nedeniyle 2002'de üretim 115.180 tona çıkmış ve 2005 yılına kadar yatay bir seyir izlemiştir. Bağ tarım alanlarının

daralmasına rağmen 2006'da üretim bir önceki yıla göre artarak 320.249 tona ulaşmıştır (Tablo IV).

Tablo 5: 2005–2012 Yılları Arası Denizli ve Bekilli'de Bağ Alanları ve Üretim Miktarları
Table 5: Between 2005-2012 Years in Denizli and Bekilli Vineyard Area and Production Quantities.

Yıllar	Alan (ha)	Üretim (ton)
DENİZLİ		
2005	44.920	302.615
2006	42.288	320.249
2007	46.070	245.630
2008	45.756	299.078
2009	45.333	338.155
2010	44.578	381.949
2011	44.049	413.169
2012	43.686	399.196
BEKİLLİ		
2012	3432	23.355

Kaynak: TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012: 132,136.

Çalışma sahasında üzüm, baklagiller ve tahıllara göre daha yüksek gelir sağlayan bir üründür. Nitekim 2011 yılında şaraplık yaş üzümün kg fiyatı 1,2 TL iken 2012 yılında 1 TL 2013 yılında ise 1 TL olarak belirlenmiştir. Sofralık kuru üzümün kg fiyatı ise 2011 yılında 3,5 TL, 2012 yılında 3 TL, 2013 yılında ise 4,5 TL olarak belirlenmiştir. 1980 yılından itibaren tütün fiyatlarının artması, bağcılığa olan ilginin kısmen azalmasına neden olmuş ancak 1995 yılından itibaren tütüne kademeli olarak uygulanan kota uygulamasıyla bağcılık giderek önem kazanan bir faaliyet haline gelmiştir.

Bilindiği gibi, üzüm çok yönlü değerlendirilen (sofralık, şaraplık, kurutmalık ve meyve suyu olarak) bir üründür (Darkot, 1963: 119). Sulamalı tarım üzümde şeker oranını düşürdüğünden, şaraplık türlerde sulama uygun değildir. Bu nedenle sulanamayan eğimli yüzeylerde şaraplık üzüm üretimi yoğunluk kazanmıştır. Ayrıca sofralık üzümdeki pazar sıkıntısı nedeniyle şaraplık üretim sürekli artmaktadır. Bu artış beraberinde üzüme dayalı atölye tipi sanayi faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır. 2005 yılı sonu itibariyle ilçe merkezi, belde ve köylerinde ruhsatlı olarak 11 şarap imalathanesi ve 2 adet pekmez imalathanesi bulunmaktadır. Ayrıca ilçe merkezi ve köylerinde kurulu bulunan 7 şarap imalathanesinin izin ve ruhsat alma işlemleri devam etmektedir.

İlçede yer alan şarap imalathaneleri; Küp Şarapçılık, Erdoğan Şarapçılık, Biricik Şarapçılık, Çal Bağları Şarapçılık, Medele Şarapçılık, Gömce Şarapçılık, Altan Şarapçılık, Bekilli Kop, Karakuş Şarapçılık, Nara Şarapçılık, Aksoy Şarapçılık. Yöredeki üzüm üretimine bağlı olarak 11 şarap ve 2 pekmez atölyesinde toplam üretilen şaraplar başta Ege ve Marmara bölgesi olmak üzere yurt içinde pazarlanır. Fransa ve İspanya'nın Avrupa pazarlarındaki etkinliği nedeniyle ihracat imkânları sınırlıdır. Üretimin bir kısmı yakın illerdeki büyük şarap ve pekmez atölyelerine satılır. Araştırmamıza konu olan Bekilli ilçesinde TÜİK 2012 verilerine göre sofralık çekirdekli ve çekirdeksiz, kurutmalık çekirdekli ve çekirdeksiz ve şaraplık olmak üzere 34.32 hektarlık alanda üzüm üretimi yapılmaktadır. İlçe ekonomisinin de temelini oluşturan sektörlerden biri olan şarap üretimine hammadde

sağlayan şaraplık üzümün toplu meyveliklerin alanı içindeki payı ise % 47'dir. Asma çok yıllık bir bitki olduğundan bağ tarım alanlarında kısa dönem içinde büyük değişiklikler göstermemektedir.

3.1. Küp Şarapçılık

Yıllık ortalama % 80 kapasiteyle çalışan bu imalathanede, 10 daimi ve 5 de geçici olmak üzere toplam 15 işçi çalışmaktadır. 2005 yılı içerisinde 749.800 kg. hammadde işlenerek 513.000 litre sofralık sek şarap imal edilmiştir. Ayrıca vişne, nar ve böğürtlen kullanılarak 100 ton da özel şarap imali gerçekleştirilmiştir. Sofralık sek şaraplarda genellikle Çal Karası, Ekse Karası, Kalecik Karası, Semillon ve Razaki cinsi üzümler kullanılmaktadır (Akar, 2011: 28).

3.2. Erdoğan Şarapçılık

Yıllık ortalama % 80 kapasiteyle ve 20 daimi işçi çalıştıran bu imalathanede 2005 yılı içerisinde 2.000.000 kg. hammadde kullanılarak 1.200.000 litre üzüm şarabı, 250 ton vişne kullanılarak 100 ton vişne şarabı imal edilmiştir (Akar, 2011: 28).

3.3. Biricik Şarapçılık

2005 yılında % 90 kapasiteyle faaliyet gösteren söz konusu imalathanede, kış sezonunda üzüm şarabı, şarap sezonu bittikten sonra da sirke ve limon sosu imal edilmektedir. 2005 yılında 738.400 kg. ham madde işlenerek 516.880 litre üzüm şarabı, 500 ton sirke ve 500 ton limon sirkesi imal edilmiştir. İşletmede 15 daimi işçi çalışmaktadır (Akar, 2011: 28, 29).

3.4. Çal Bağları Şarapçılık

2005 sezonunda 1.500.000 kg. hammadde kullanılmış ve 1.100.000 litre sofralık sek şarap imal edilmiştir. İşletmede 6 daimi işçi çalışmaktadır (Akar, 2011: 29).

3.5. Medele Şarapçılık

2005 yılında üretime başlayan firma söz konusu yıl içerisinde % 10 kapasiteyle çalışmış ve 475.000 kg. hammadde kullanarak 350.000 litre sofralık sek şarap imal etmiştir. İşletmede 7 daimi işçi çalışmaktadır (Akar, 2011: 29).

3.6. Gömce Şarapçılık

2005 sezonunda %60 kapasiteyle çalışmış, 145.000 kg. hammadde kullanarak 105.000 litre ton sek şarap imal etmiştir. Bünyesinde 3 daimi işçi çalışmaktadır (Akar, 2011: 29).

Türkiye'de çekirdeksiz kuru üzümün tamamı Ege Bölgesi'nde yer alan Manisa, Denizli ve İzmir illerinde üretilir. Doğal şartlar kuru üzüm üretiminde önemli dalgalanmalara yol açar. Ülkemizde 2004 yılında üretilen 305.000 ton çekirdeksiz kuru üzüm üretiminin (TARİŞ, 2007: 2), büyük bir kısmı İzmir, Denizli ve Manisa ilindeki ihracatçı Firmalar tarafından yurt dışına pazarlanır. Ülke genelinde olduğu gibi Bekilli ilçesinde de üzüm yaprağı, geleneksel olarak önemli bir tüketim potansiyeline sahiptir. İlkbaharda sürgünlerin taze olduğu dönemlerde toplanan bağ yaprakları, hem taze hem de salamura yapılarak sarma yapımında değerlendirilir. Sarmalık yaprak üretimi için ince, tüysüz, lifsiz, ince damarlı, az dilimli ve damakta ekşimsi bir tat bırakan çeşitler tercih edilmektedir. Üretim tamamen yöresel ihtiyaçlara dönüktür. Üzüm çekirdeği vitamin ilaçlarında kullanılmak üzere çevre illere (İzmir, Denizli ve Manisa) gönderilir. Üzüm tanelerinin şaraplık üzüm suyu elde etmek amacıyla sıkılmasından sonra geriye kalan iç ve kabuk kısmı hayvan yemi olarak kullanılmasının yanı sıra gübre olarak da kullanılmaktadır.

İlçede her yıl, içerisinde çeşitli etkinliklerin düzenlendiği Kültür Sanat ve Şarap Festivali düzenlenmektedir. Festival sayesinde ilçenin, yörenin, bölgedeki bağcılık ve şarapçılık faaliyetlerinin, ürünlerinin etkin tanıtımı yapılmaktadır. Sonuncusu olan 13. Kültür Sanat ve Şarap Festivali 29-30-31 Ağustos 1 Eylül 2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Mekanizasyon tarımda olumlu gelişmelere sebep olmakla beraber bunun yanında farklı sorunları da ortaya çıkarmıştır. Makineleşme süreciyle birlikte zamanla kalabalık ailelerde işgücü fazlalığı ortaya çıkmıştır. Bu iş güzü fazlalığı bir zaman sonra büyük şehirlere doğru başlayan göç hareketini ortaya çıkarmıştır (Doğan, 2005: 68). Çalışma sahasında da makineleşmeyle birlikte artan işgücü fazlalığı, arazi darlığı ve tarım ürünlerinden elde edilen gelirlerin değişken ve yeterli olmaması sonucunda başta Denizli olmak üzere yakın şehirlere göç başlamıştır.

Sonuç Ve Öneriler

Ülkedeki sanayileşme ve hizmet sektöründeki gelişmelere bağlı olarak tarım sektöründe çalışanların oranı düşmektedir. Gelişmiş ülkelerin hiçbirinde tarım sektöründe çalışanların oranı % 10'u geçmez. Buna rağmen tarımsal üretimleri oldukça yüksektir. Bekilli toplam nüfus 2012 yılı itibariyle 7.838 kişidir. Bu nüfusun % 57,4'sı belde ve köylerde (4.499 kişi), % 42,6'sı ilçe merkezinde (3.339 kişi) yaşamaktadır (TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012: 86). Tarımsal düzende son yıllarda oluşan belirsizlik ortamı sonucunda, Bekilli köy ve beldeleri hızla nüfus kaybetmektedir. Buna rağmen Bekilli ilçesi, tarımsal faaliyetlerde yaşanan ve ani gelişen süreçlere alternatif zirai ürünlerle başarılı bir biçimde uyum sağlayabilmiştir (Tütünde kota uygulamasına ve üretim kısıtlamasına karşın alternatif olarak Kekik üretim faaliyetleri v.b. gibi).

Bağcılık tarımın en önemli kollarından biridir. Bunun içindir ki, bugün yurdumuzda hububat tarımından sonra kültüre alınan bitkiler içinde bağ önemli bir yere sahiptir. 2012 yılında itibariyle bağ alanlarının toplam miktarı 462.296 hektardır. Halen toplam tarım alanlarının % 1.94'ünde bağcılık yapılmakta olup, bu miktar tüm bahçe bitkileri tarımına ayrılan alanın % 16'si kadardır (TÜİK Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012: 132). Toplam bağ alanı bakımından dünya ülkeleri arasında 4. ve yaş üzüm üretimi bakımından da 5. sırada bulunan ülkemiz bağcılığı, birinci derecede çekirdeksiz ve çekirdekli kuru üzüm, ikinci derecede de sofralık üzüm üretimi olarak tanınmaktadır.

Kuzey yarım küresinde bağcılık 10 ile 52 derece kuzey paralel daireleri arasında yapıldığına ve Türkiye 36 ile 42 dereceleri arasında bulunduğuna göre ülkemizin doğal şartları bakımından bağcılık için optimum olanaklara sahiptir (Oroman, 1965). Yaklaşık 7500 yıl önce Anadolu da kültüre alınan asma, daima tarımsal yapı içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bununla birlikte, her zaman insanımızın toplumsal ve ekonomik yaşamında önemli katkılarda bulunmuştur (Ergenoğlu & Tangolar, 2000).

Coğrafi özellikleriyle Bekilli, tarımsal üretim bakımından önemli avantajlara sahiptir. Yörede çok çeşitli meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanan ilçe, tarımsal ürün değişimi bağlamında çok ilgi çekici bir gözlem alanı haline gelmiştir. Sözü edilen değişim yalnızca bir tarımsal üründen diğerine geçiş değildir. Bağcılık ve Tütüncülük, yüz yılı aşkın bir süredir Bekilli'nin asıl üretim faaliyeti olmuş; bir yaşam, üretim ve ticaret kültürü oluşturmuştur. Ancak tütüncülükte uygulanan kota ve üretim kısıtlamaları yanında özellikle Bağcılıkla uğraşan çiftçileri tatmin edecek fiyat politikalarının oluşturulamaması, çiftçilerin daha çok verim ve gelir elde edebilecekleri alternatif ürün arayışına itmektedir.

Yörede geleneksel yöntemlerle (ekstansif bağcılık) işletilen bağlarda verim düşüktür. Bunun yerine Telli Terbiye Sistemi olarak adlandırılan ve belli aralıklarla dikilen direkler arasında çekilen tellere doğru asmalar uzatılarak yapılan modern bağcılık teşvik edilmelidir. Bu sistemde güneşlenme ve havalanmanın artmasına bağlı olarak hastalıklar azalmakta ve verim artmaktadır.

Üzüm yetiştiriciliğinde sulama verim ve ürün kalitesi üzerinde olumlu etkiler yapar. Sulanabilen sahalar genişletilerek sulama olanaklarının artırılması gerekmektedir. Bağlarda genelde yetersiz ve bilinçsiz gübrelemeye bağlı olarak verim ve kalite düşüktür. Yöredeki doğal şartlar bazı yıllar bağlar üzerinde önemli zararlar meydana getirmektedir. Geç ilkbahar ve erken sonbahar donları, kış ve ilkbahar mevsimindeki yetersiz yağışlar ve yaz mevsimindeki yüksek sıcaklıklar kaliteyi düşürerek verimi azaltır. Özellikle yaz mevsimindeki yüksek sıcaklık döneminde bağlarda sulama, üzümlerin verim ve kalitesi artırması bakımından önemli ve olumlu etkileye sahiptir. Bu nedenle sulama imkânlarının arttırılarak özellikle sıcaklığın en yüksek seviyelere ulaştığı dönemde bağların sulanması sağlanmalıdır.

Türkiye'de üzüm maliyetleri içerisinde pazarlama önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle üreticinin örgütsüz olması, araçların fazlalığı pazarlama masraflarını yükseltmektedir. Çiftçilerin örgütsüzlüğü, özellikle ürün fiyatlarının belirlenmesindeki etkilerini zayıflatmaktadır. Pazarlama ile ilgili diğer önemli bir konu ise pazarlama sırasında yaşanan kayıplar olmaktadır. Türkiye üzüm üretiminde dünyada çok önemli bir yere sahipken, dış ticarete ise kuru üzüm haricinde aynı performansı gösterememektedir. Bunun en önemli nedeni, özellikle pazarlama koşullarına uygun daha dayanıklı çeşitlerin yetiştirilmesidir. Avrupa ülkeleri dünya yaş üzüm ithalatının % 42'sini yapmaktadırlar. Özellikle erkenci ürünlerde, Avrupa ülkeleri bizim için iyi bir pazar konumunda iken bu fırsat iyi şekilde değerlendirilememektedir. Çünkü gerek pazarlama koşullarındaki durum gerekse de pazarlamaya uygun çeşitlerin yetiştirilememesi Avrupa'daki erkenci sofralık üzüm ihracat potansiyelini olumsuz etkilemektedir.

Şarabın katma değerinin üzüm ve kuru üzüme göre daha iyi olması ve dış ticaret hacminin 14 milyar doların üzerinde gerçekleşmesi, bağcılık sektörü içerisinde şarap üretimini ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda, dünyada bağcılık sektörü ihracat değerinin % 82'si şarap ihracatından kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin şarap dış pazarındaki payı çok düşüktür. Avrupa ülkelerinden Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Macaristan şarap üretiminde ileri seviyededir ve Avrupa ülkelerinin şarap tüketiminin büyük bir bölümü bu ülkelerden karşılanmaktadır. Bu nedenle yakın bir gelecekte şarap ihracatının (özellikle Avrupa ülkelerine) arttırılabilmesi mümkün görünmemektedir. Bu nedenle yöredeki şarap üretiminin turizm potansiyeli yüksekliğine paralel olarak tüketimin yüksek olduğu Ege ve Akdeniz bölgelerine pazarlanması daha akılcı bir yaklaşımdır. Ancak ilkel imalat teknikleri yerine ileri teknoloji kullanılarak kaliteli şarap üretimine önem verilmesi turizm bölgelerindeki şarap tüketim tercihini doğrudan etkileyerek arttıracağı şüphesizdir. Üzüm suyu üretimi çeşitlendirilerek, bu ürünlerin tüketimleri cazip hale getirilmelidir.

Küreselleşmeyle birlikte, özellikle dış satım açısından rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz üzüm ve benzeri ürünlerde üretim için hedef pazarlar belirlenerek, bu pazarın isteklerine göre üretim ve alt sektörler bazında stratejik planlar yapılmalı ve buna paralel tarım politikaları ortaya konmalıdır. Türkiye bağcılık potansiyeli bakımından dünyada önemli ülkeler arasına girmesine rağmen, dünya toplam bağcılık sektöründeki ihracat içindeki payı son yirmi yılda giderek azalmaktadır. Dünya bağcılık sektöründeki ihracat hızla büyürken, Türkiye'de bu büyüme daha yavaş bir şekilde gerçekleşmektedir. Türkiye'de özellikle yaş üzümde iç tüketim ve dış satım için yeterli olmasına rağmen üretime göre dış satım çok düşük düzeyde kalmaktadır. Bağcılıkta ve özellikle sofralık üzümde iç ve dış pazarlardaki durumunu iyileştirmek mevcut pazarlama sorunlarını çözmekten geçmektedir.

İlçede ürünlerin saklanabileceği bir soğuk hava deposu bulunmamaktadır. Özellikle üzüm üretiminin yoğun olduğu ilçede üretici ürününü mesafe olarak yakın olan şarap işletmelerine satmaktadır. Depolanmanın olmaması ve üzümün uzun süre dayanmaması ve çabuk bozulan tarım ürünü olması nedeniyle üretici ürününü şarap imalathanelerinin belirlediği fiyattan satmak zorunda kalmakta ve pazarlık etme şansı ortadan kalkmaktadır. Bu da üzüm üreticileri açısından son derece olumsuz bir durumdur ve çiftçinin gelirini düşürmektedir. Bu nedenle ilçeye yapılacak bir soğuk hava deposunun oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yaprak salamurası, sirke, üzüm şırası ve üzüm suyu üretilen geleneksel ürünlerin gerek iç pazarda, gerekse dış pazarda değerlendirilme imkânı söz konusudur. Bağlardan elde edilen üzümlerin yanında bu yan ürünlerin çeşitliliği bağcılığın ekonomik önemi arttıracak ve yöreden dışarıya yapılan işgücü göçleri azaltacaktır. Farklı dönemlerde olgunlaşan ve hasadı yapılabilen üzüm türleri yaygınlaştırılarak pazardaki arz fazlalığından kaynaklanan sorun çözümlenmelidir.

İlçenin 3 köyü ve 1 beldesinin sınırları içinde yer alan ve yaklaşık 30.000 dekarlık alana sahip Medele Ovası'nın sulanması için mevcut türbin-redüktör sisteminin kapasitesinin artırılması ve DSİ'nin ek su tahsisi ile 10 km'lik ek isale hattı ve biriktirme göleti yapması

durumunda ilçe ekonomisi için önem arz eden ovanın cazibe ile sulanabileceği ifade edilmektedir.

İlçede şarapçılığın turizmle birleştirilerek Şirince örneğinde olduğu gibi ilçeye turizm geliri sağlanması amacıyla kullanım amaçlı imar planı yaptırılmaktadır. Bu çalışma hayata geçtiği takdirde ilçeye gerek istihdam açısından gerekse ekonomik anlamda katkısı büyük olacaktır.

Şekil 2: Halk dilinde “Bağ Bozumu” veya “Sergi” olarak adlandırılan üzümün toplanması.
Figure 2: The gathering grapes is called in common turkish language “Bağ Bozumu” or “Sergi”.

Şekil 3: Toplanan Üzümlerin kasalanarak şarap fabrikaları için kamyonlara yüklenmesi.
Figure 3: The boxes of gathering to grapes for wine factory load on the trucks.

Şekil 4: Üzümlerin kurutma amacıyla serilmesi. Yörede bu işleme Sergi denilmektedir.
Figure 4: Laying of the grapes to dry. The this process is called “Sergi” in the region.

Şekil 5: Serilmiş ve kurutulmaya bırakılmış çekirdeksiz üzümler.
Figure 5: The seedless grapes for laid and put something on to dry.

Şekil 6: İlçedeki şarap fabrikalarına götürülmek üzere toplanmış ve dinlenmeye bırakılan çekirdeksiz üzümler.

Figure 6: The seedless grapes gathered and leave to rest for be taken to wine factory in the district.

KAYNAKÇA

AKAR, Y.(2011),“Tr 32 Düzey 2 Bölgesi’nde (Aydın, Denizli, Muğla) Bağcılık ve Şarap İmalatı”,Denizli.<http://geka.org.tr/yukleme/dosya/ad53544bc7bbc473321222184e2e86a4.pdf>, (E.T.25.12.2014).

AKPINAR, E. & YİĞİT, D., (2006), “Ekolojik Faktörlerin Kara erik Üzüm Çeşidi Yetiştiriciliğine Etkileri” , Doğu Coğrafya Dergisi., Sayı :16, Sayfa: 39-62, Erzurum.

BAYARTAN, M. (2001), “Türkiye Ziraatında Su Kullanımıyla İlgili Yeni Bir Uygulama “Damla Sulama Sistemi”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, Sayı: 9, Sayfa: 139-160, İstanbul.

BİRİCİK, A. S., (1995), “Gediz Havzasının Su Potansiyeli”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 30, Sayfa: 13-23, İstanbul.

BOYER, J.D., (1998), Geographic Analysis of Viticulture Potential in Virginia, Masters of Science in Geography, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University, (48, 96-97) C, Blacksburg-Virginia.

ÇELİK, S. (2007), “Bağcılık (Ampeloloji)”, Cilt: 1, Genişletilmiş 2. Baskı, Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Tekirdağ.

DARKOT, B., (1963), Türkiye İktisadi Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Yayınları: No:1001, Genişletilmiş Üçüncü Baskı, İstanbul.

DOĞAN, M. (2005), “Türkiye Ziraatında Makineleşme”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı: 14, Sayfa: 66-75, İstanbul.

DOĞAN, Ö. S. (2008), “Türkiye’nin Tarım Politikalarının Belirlenmesinde Coğrafi Özelliklerin Önemi”, Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, Sayı: 17, Sayfa: 91- 100, İstanbul.

DOĞANAY, H., (1992), Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 737, Erzurum.

DİZDAR, M.Y., (2003), “Türkiye’nin Toprak Kaynakları”, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Teknik Yayınları No: 2, Ankara.

ERGENOĞLU, F., & TANGOLAR, S., (2000), Bağcılık İçin Pratik Bilgiler, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Tarımsal Araştırma Projesi (TARP), Yayınları, Adana.

FLETCHER, S., & SHAW, I. & CURREY, N. (2007), Australian Wine Grape Production Projections to 2008-09, ABARE Research Report 07.10 prepared for the Grape and Wine Research and Development Corporation, Canberra (7).

GÖKTAŞ, A. (2008), "Üzüm Yetiştiriciliği", Eğirdir Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 18, Isparta. http://www.marim.gov.tr/bilgi_kaynagi/uzumyet.pdf, (E.T. 12.12.2013).

GÜNEY EGE KALKINMA AJANSI (GEKA), (2009), "Güney Ege İlçelerinde Genel Sosyo-Ekonomik Durum", GEKA Ekonomik Araştırmalar ve Planlamalar Birimi, İzmir. <http://geka.org.tr/yukleme/planlama/G%C3%9CNEY%20EGE%20%C4%B0L%C3%87ELE R%C4%B0.pdf>, (E.T. 27.12.2013).

KADIOĞLU, Y., (2008), "Çal'da (Denizli) Bağcılığın Coğrafi Analizi" Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 20, Sayfa:141-162, Erzurum.

KAPLUHAN, E., (2013), "Bekilli'de (Denizli) Alternatif Ziraat Faaliyetlerine Bir Örnek: Kekik Yetiştiriciliği", Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 28, Sayfa: 194-210, İstanbul.

KEMAL Ş., (1927), Tarihi, Coğrafi, İçtimai, Sıhhi, İktisadi Nokta-i Nazardan Denizli, Hüsn-ü Tabiat Matbaası, İstanbul.

KIYAK, B. & AKSU, C. & BAŞKAN A.E., (2011), " İlçe Araştırması: Bekilli", <http://geka.org.tr/yukleme/dosya/Bekilli%20%C4%B0L%C3%A7e%20Raporu.pdf>, (E.T: 12.12.2013).

ORAMAN, M. N., (1965), Yeni Bağcılık, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 253, Ders Kitabı: 89, Ankara.

ÖZAV, L., (1995), "Eski Gediz Kasabası Çevresinde Güme Yerleşmeleri", Türk Coğrafya Dergisi Sayı : 30, Sayfa: 173 - 187, İstanbul.

TANOĞLU, A., (1968), Ziraat Hayatı, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 177, Coğrafya Enstitü Yayın No: 8, İstanbul.

TARIM ORMAN ve KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI, (2001), Bağcılık, Çiftçi Eğitimi Yayın Serisi, Yayın No: 35, Ankara.

TARIŞ, (2007), Faaliyet Raporu (2005/2006), Sayfa: 207-210, İzmir.

TÜİK 2012, " Seçilmiş Göstergelerle Denizli 2012", <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/DENIZLI.pdf>, (E.T. 12.04.2014).

T.C. DENİZLİ VALİLİĞİ, (1938), Cumhuriyetin 15. Yılında Denizli, Cumhuriyet Matbaası, Denizli.

YURT ANSİKLOPEDİSİ, (1982), Cilt III, Anadolu Yayıncılık A.Ş., İstanbul.

<http://www.bagcilik.gov.tr>. (E.T. 10.09.2013).

http://www.bekilli.gov.tr/default_b0.aspx?content=201, (E.T. 10.12.2013).

<http://www.mgm.gov.tr> (E.T. 10.09.2013).

http://www.tarimkutuphanesi.com/ONEMLI_SEBZE_HASTALIKLARI_00445.html,(E.T. 22.02.2014).